

Kartlegging av biologisk mangfold i Averøy kommune

Miljøfaglig Utredning, rapport 2003:19

Averøy kommune

Miljøfaglig Utredning AS

Rapport 2003:19

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Kontaktperson: Geir Gaarder	ISBN-nummer: 82-92227-50-4
Prosjektansvarlig: Geir Gaarder	Finansinert av: Averøy kommune	Dato: Desember 2003
Referanse: Gaarder, G. & Oldervik, F. 2003. Biologisk mangfold i Averøy kommune. <i>Miljøfaglig Utredning Rapport 2003:19</i> . 38 s.		
Referat: Som et ledd i Stortinget sitt ønske om at alle kommuner skal kartlegge sitt biologiske mangfold, er det samlet informasjon fra Averøy kommune i Møre og Romsdal fylke. Hovedvekten av arbeidet er lagt på verdifulle naturtyper, men det er også satt sammen en del generell informasjon om naturforholdene i kommunen og forekomst av rødlistearter.		
4 emneord: Biologisk mangfold Rødlistearter Kommune Registrering		

Forsidebilde: Rød jonsokblom.

Vokser i høgstaudeeng, vierkjerr, slåttemark, vegkanter og andre kulturrenger.

Foto: Berit Hannasvik.

–

Forord

Miljøfaglig Utredning ved Geir Gaarder har i samarbeid med Finn G. Oldervik samlet informasjon om det biologiske mangfoldet i Averøy. Oppdraget er gitt av Averøy kommune. Arbeidet har vært samkjørt med tilsvarende kartlegginger i Frei og Kristiansund kommuner på Nordmøre.

Hovedansvarlig for oppdragsgiver har vært miljø- og skogsjef Per Oterholm, som får takk

for god hjelp, bl.a. til kart, litteratur og tips om lokale kontaktpersoner. Takk også til de som har gitt informasjon om ulike lokaliteter, spesielt Jarle I. Holten for at vi har fått tilgang på hans bakgrunnsdata fra doktorgradsarbeidet. I tillegg er det mottatt viktig informasjon fra Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Tingvoll/Aure, 3. desember 2003

Geir Gaarder

Finn Oldervik

–

Innhold

Forord.....	3
Innhold.....	4
Sammendrag.....	5
1 Bakgrunn.....	10
2 Metoder.....	11
2.1 Innsamling av informasjon	11
2.2 Presentasjon.....	12
2.3 Verdsetting.....	12
2.4 Ordforklaringer.....	13
3 Naturgrunnlaget.....	15
3.1 Historisk utforsking av Averøy	15
3.2 Klima og geologi.....	16
4 Hovednaturtyper.....	17
5 Lokalteter	23
6 Rødlistearter	28
6.1 Rødlistede insekter.....	28
6.2 Rødlistede karplanter.....	28
6.3 Rødlistede sopp, lav og moser	29
7 Nye undersøkelser	31
8 Kilder	33
8.1 Generell litteratur	33
8.2 Litteratur om Averøy.....	33
8.3 Andre skriftlige kilder	36
8.4 Observatører.....	36
Vedlegg - artslistar	37

–

Sammendrag

Bakgrunn og formål

Det biologiske mangfoldet i Averøy er kartlagt etter retningslinjer fra Direktoratet for naturforvaltning (1999a). Kommunen har vært ansvarlig for prosjektet og har brukt konsulentfirmaene Miljøfaglig Utredning til å gjøre det praktiske arbeidet. Hovedformålet med prosjektet har vært å få registrert kjente, verdifulle naturtyper i kommunen. I tillegg har det vært et mål å få oversikt over kunnskapsnivået om mangfoldet, innbefattet potensielt verdifulle naturmiljø og sjeldne og truede arter.

Metoder

Direktoratet for naturforvaltning (1999a) sin håndbok i kartlegging av naturtyper er brukt som rettesnor for arbeidet. Som databaseverktøy er Natur2000 brukt, mens lokalitetene er digitalisert med ØK (rasterkart) som bakgrunn.

Kunnskap om det biologiske mangfoldet er samlet ved søk i skriftlige kilder som litteratur, databaser, herbarium og dagboksnotater, ved kontakt med eksterne fagfolk og ved nye feltregistreringer. Kvaliteten på registrerte arter og naturforekomster er vurdert, og naturområdene er verdsatt som svært viktige ("A"), viktige ("B"), lokalt viktige ("C") eller uten sikre naturverdier. Resultatene foreligger i form av denne rapporten, databaseutskrifter og kart for kjente lokaliteter.

Historisk utforskning av Averøy

Averøy er en middels stor kystkommune, med en relativt variert natur. Den har likevel ikke blitt særlig mye besøkt av fagbiologer.

Med unntak av enkelte karplanteopplysninger fra det 18. og 19. århundret, foreligger lite informasjon før på slutten av 1960-tallet. Deretter har det vært en god del besøk, og alle hovednaturtyper har blitt oppsøkt, samtidig som det er lett en del etter fugl, karplanter og dels også moser, lav, sopp og litt insekter.

Det er grunn til å framheve J.I. Holten sine undersøkelser rundt 1980, særlig i skog. Våtmarkene har blitt undersøkt ved ulike anledninger, særlig med vekt på fugl, men også noe planter. L. Malme gjennomførte enkelte studier tidlig på 70-tallet og litt etterpå A.O. Folkestad. I tillegg kommer ulike havstrand- og myrundersøkelser, og på 90-tallet ble det gjort flere registreringer i kulturlandskapet. Undersøkelser de siste par årene gjennom dette prosjektet har gitt ytterligere opplysninger, men fortsatt står det en god del igjen.

Kunnskapsnivået er best for karplanter (og fugl), mer mangelfullt for lav, sopp og moser og dårligst for insekter.

Naturgrunlaget

Averøy dekker totalt 176 km² land og ferskvann. Kommunen preges av et småkupert strandflatelandskap ut mot havet og større høydeforskjeller med dalfører og fjelltopper opp mot 751 m o.h. på søndre halvdel av øya. Berggrunnen er for det meste fattig, men det går flere øst-vest-orienterte bånd med innslag av rikere bergarter som amfibolitt, gabbro og glimmerskifer over sørlige del av øya. Klimaet er typisk for kystnære områder, med en middels høy nedbørsmengde, relativt milde vintre og kjølige somre.

Naturforholdene i kommunen er preget av tidligere kulturpåvirkning. I skogsmiljøene er det mangel på biologiske gamle trær og dødt trevirke, og ytre del av kommunen har tidligere hatt et treløst kystlyngheilandskap. I nyere tid

–

har dette endret karakter, med mer intensiv bruk av lett tilgjengelige område, mens deler av de mer bratte og uveisomme områdene får ligge mer i fred.

Naturtyper i Averøy

Alle de syv hovednaturtypene forekommer i Averøy.

Myr finnes det en god del av, særlig i ytre deler. Inngrep, særlig grøfting, har redusert både areal og verdier en god del. Det er bare registrert fire lokaliteter, hvorav ett er naturreservat. Flere lokaliteter, bl.a. med rikmyr, bør likevel finnes.

Berg, rasmark og kantkratt opptrer mest i mosaikk med andre naturtyper, men preger også landskapet enkelte steder. Ingen sørvendte, tørre utforminger er likevel kartlagt. Derimot er fem lokaliteter med nordvendte kløfter og berghamre med fuktighetskrevende arter registrert.

Fjellet har mye fattig og triviell vegetasjon. Et par steder forekommer det også rikere områder med et større blomsterflor, bl.a. med innslag av reinroseheier.

Kulturlandskapet er en viktig hovednaturtype på Averøya. Det er en påfallende forskjell i biologiske kvaliteter knyttet til jordbruksområdene. De store og veldrevne områdene på sentrale og sørlige deler av øya er omtrent uten biologiske verdier. Derimot finnes det flere verdifulle lokaliteter på de spredte og ofte små gardsbrukene i ytre deler av kommunen.

Ferskvannene og våtmarkene i kommunen består av en rekke små og middels store vassdrag og innsjøer. Regulering av mange tjern

Verdifulle naturområder

I alt er det påvist 97 verdifulle naturområder i Averøy med grunnlag i DN (1999a) sitt

(særlig senking) og utretting av meanderende elver i lavlandet har redusert naturverdiene i nyere tid. Flere rike innsjøer finnes likevel, dels som en følge av næringstilførsel. I tillegg er det fortsatt enkelte tjern og putter som er ganske intakte og verdifulle. Bare to bekker er kartlagt, men flere interessante bekker bør forekomme.

Skogen preger mye av kommunen. Det meste er fattig og triviell, middelaldrende furuskog. I tillegg er store arealer tilplantet med gran. Av verdifulle naturtyper er det funnet mange rike hasselkratt og flere fuktige, nordvendte skogs-miljøer. Flere verdifulle områder finnes trolig.

Havstrandmiljøene begrenser seg for det meste til artsfattige strandberg og rullesteinsstrender. Enkelte verdifulle lokaliteter forekommer likevel. Disse omfatter både strandenger, deltaer og avsnørte brakkvannsmiljøer.

Averøy kommune har mistet betydelige biologiske verdier de siste ti-årene, både som følge av inngrep og manglende hevd. Fortsatt finnes likevel en rekke verdifulle lokaliteter. En god del av disse er dokumentert gjennom dette prosjektet, men det står likevel sannsynligvis igjen å oppdage mange flere.

system, se Figur 1. Av disse var knapt 1/4 av lokalitetene tidligere kjent for myndighetene gjennom Fylkesmannen sin naturbase.

–

Nedenfor er områdene fordelt etter naturtyper og verdi. Størrelsen varierer noe mellom

lokalitetene, men de er gjennomgående små til middels store.

Tabell 1				
Verdifulle naturområder i Averøy fordelt på naturtyper og verdi. A=svært viktig, B=viktig og C=lokalt viktig.				
Naturtype	Verdi			
	A	B	C	U
Myr				
Rikmyr		1		
Intakt lavlandsmyr	1	1	1	
Rasmark, berg og kantkratt				
Nordvendt berg og rasmark		3	2	
Fjell				
Kalkrike områder i fjellet	2			
Kulturlandskap				
Grotter/gruver		1		
Kystlynghei		1		
Fuktenger			1	
Naturbeitemark	2	3	2	
Artsrike vegkanter		1	1	
Parklandskap		1		
Skogsbeiter		1		
Slåtteenger	1	1	1	
Ferskvann/ våtmark				
Viktige bekkedrag	2			
Dammer			3	
Rike kulturlandskapssjøer	1	2	3	
Kroksjøer, flomdammer og meanderende elver		1		
Andre viktige forekomster		1	9	
Skog				
Rik edellauvskog	4	15	3	
Bekkekløfter		1		
Kystfuruskog		3		
Gammel lauvskog	2	2	1	
Andre viktige forekomster	1	1		
Havstrand/kyst				
Brakkvannsdeltaer		1		
Brakkvannspoller		1	1	
Strandeng og strandsump		3	5	
Andre viktige forekomster				3
Sum	16	45	33	3

–

Røddlistearter i Averøy

Opplysninger om rødlistede insekt, blautdyr, karplanter, lav, moser og sopp i Averøy er samlet fra litteratur, herbarium, databaser og feltundersøkelser i 2001-2003. Kunnskapen om rødlistearter i kommunen har vært dårlig tidligere. Det er fortsatt store mangler, men det er registrert noe nytt de to siste årene, særlig for lav. Vårt feltarbeid førte til at antall funn ble tredoblet.

Manglene er størst for de mest tallrike og viktigste organismegruppene - insekter og sopp, men er også dårlig for moser. F.eks. vil bedre undersøkelser i skog og kanskje også kulturlandskap i en god soppsesong ganske opplagt gi funn av flere nye rødlistede sopp.

Behov for nye undersøkelser

Selv om det i dette prosjektet er samlet mye data om det biologiske mangfoldet i Averøy, trengs det mer kunnskap. Det bør fortsatt være mulig å finne nye, hittil ukjente verdifulle miljøer. Vi tilrår at kartleggingen framover blir rettet mot noen felt. Disse er nedenfor oppgitt i prioritert rekkefølge, og organismegrupper som det er spesielt viktig å fange opp innenfor typene er satt opp i parentes

- ü *Inventering av lokalitetene nevnt i tabell 9.*
- ü *Systematisk søk etter biologisk verdifulle naturbeitemarker (sopp)*
- ü *Systematisk og grundig kartlegging av biologisk verdifulle skogsmiljø, der det*

Tabell 2

Forekomst av rødlistearter i Averøy kommune. Oversikten er ut fra data innlagt i Natur2000, med et par supplement. Røddlistekategoriene er: E (direkte truete), V (sårbar), R (sjelden), DC (hensynskrevende), DM (bør overvåkes) og K (utilstrekkelig kjent).

Organisme-gruppe	Arter	Røddlistekategori						Antall funn
		E	V	R	D	DM	K	
Insekter	1			1				1
Blautdyr	1		1					1
Karplanter	5		1	1	3			7
Moser	1					1		5
Sopp	21	1		4	16			34
Lav	3				1		2	3
Sum	32	1	2	6	20	1	2	50

blir lagt spesiell vekt på følgende skogtyper; rike hasselkratt (sopp, lav og dels karplanter) og fuktige, nordvendte skogsmiljø

- ü *Registrering av rikmyr og intermediaer lausbotnmyr (karplanter)*
- ü *Registrering av øyestikkere langs små bekker og små tjern.*

Fram til nye kartlegginger er foretatt, bør kommunen være varsom med å tillate arealinngrep i potensielt verdifulle miljøer som kan være skadelige, uten kartlegginger på forhånd.

–

Naturtyper

Figur 1 Kart med oversikt over registrerte, prioriterte og verdifulle naturtyper i Averøy kommune.

1 Bakgrunn

I Stortingsmelding nr. 58 om bærekraftig utvikling (Miljøverndepartementet 1997) har Stortinget vedtatt at «alle landets kommuner skal ha gjennomført kartlegging og verdiklassifisering av det biologiske mangfoldet på kommunens areal i løpet av år 2003». Direktoratet for naturforvaltning har laget ei håndbok til hjelp for kommunene i arbeidet (Direktoratet for naturforvaltning 1999a). Tre kommuner på ytre Nordmøre vedtok å samarbeide om kartleggingen (Averøy, Frei og Kristiansund), og de fikk støtte fra Staten til dette i 2001. Kommunene ga Miljøfaglig Utredning i oppdrag å utføre innsamling og presentasjon av resultatene. Kontaktperson i Averøy kommune var miljø- og skogsjef Per Oterholm.

Kartleggingen skal være av lokaliteter med verdifulle naturtyper. Viktige utvalgsriterium er (Direktoratet for naturforvaltning 1999a):

- Ü forekomst av rødlistearter (arter på DN 1999b sin liste over truede og sjeldne arter)
- Ü kontinuitetsområder
- Ü artsrike naturtyper
- Ü sjeldne naturtyper
- Ü viktig biologisk funksjon
- Ü spesialiserte arter og samfunn
- Ü naturtyper med høg produksjon
- Ü naturtyper som går sterkt tilbake

Kartleggingen har imidlertid ikke som mål å:

- Ü få en total oversikt over alle kjente arter (vanlige arter blir ikke registrert)
- Ü få total oversikt for alt areal (vanlige naturtyper blir ikke registrert)
- Ü kartlegge arter (arter skal i første rekke registreres innenfor verdifulle naturtyper)

Kunnskapen om det biologiske mangfoldet i Averøy har blitt bygd opp gjennom lengre tid. Denne informasjonen er til dels spredt på ulike institusjoner og kilder. Statlig og kommunal forvaltning har hatt kjennskap til mye av denne informasjonen, men enkelte kilder har ikke blitt fullt utnyttet. Målet med dette prosjektet har både vært å få en oppdatert og mer samlet oversikt over kommunen sine naturverdier og kunnskapen omkring dem, og å utføre ny kartlegging i den grad ressursene tillot dette.

Det er likevel fortsatt en del kunnskapsmangler. Det er opplagt flere lokaliteter som ikke er fanget opp, og selv innenfor kartlagte områder er kunnskapen om artsmangfoldet gjerne noe mangelfull. Det kreves derfor mer kartlegging før Averøy kommune har god nok kunnskap til å få en forvaltning som tar vare på det biologiske mangfoldet.

2 Metoder

Direktoratet for naturforvaltning (1999a) sin håndbok i kartlegging av biologisk mangfold har vært rettesnor for arbeidet. Hvilke naturtyper som skal registreres, verdsettes og legges fram, har vært styrt av metodene i håndboka. Den deler norsk natur inn i 7 hovedtyper og har valgt ut 56 naturtyper innenfor disse som skal prioriteres. Vi har i tillegg lagt inn naturtypen "nordvendt berg og rasmark", da dette er et særpreget miljø som ofte har god forekomst av kravfulle og dels rødlistede arter, og som ikke fanges opp av DN sine naturtypebeskrivelser.

Også håndboka sitt verdsettingssystem er fulgt, samt at alle lokaliteter er lagt inn i en egen database. *Som databaseverktøy er NaturkartDA sin base Natur2000 brukt* (grunnlagt på programmet FileMakerPro). Siden kommunen ikke har skaffet seg denne databasen ennå, er uskrifter med sentrale opplysninger levert kommunen.

Digitalisering av lokaliteter kartfestet på økonomiske kart er utført i dataprogrammet ArcWiew og overlevert kommunen i SOSI-format.

DN har i sin rettleiding lagt særlig vekt på at en skal få fram eksisterende kunnskap og i mindre grad utføre nye undersøkelser. Dette er fulgt opp i Averøy ved innsamling av litteratur og sjekk av andre kilder. Det skriftlige materialet er ikke særlig omfattende for Averøy, og det er derfor også utført en del feltarbeid. Dette foregikk særlig i 2001 og 2002.

Under feltarbeidet har det blitt samlet inn belegg av en del interessante arter som er oversendt botanisk museum i Oslo og Trondheim. Artsomtaler er ut fra vanlig,

gjeldende navnsetting og systematikk for de ulike artsgruppene.

2.1 Innsamling av informasjon

Kunnskapskildene om det biologiske mangfoldet i Averøy er summert i kapittel 8. Det er 3 hovedtyper kilder:

- Ü skriftlige kilder
- Ü personlige meldinger
- Ü nye registreringer

De **skriftlige kildene** kan deles inn i:

- litteratur (verneplanarbeider, rapporter fra ulike forvaltningstilknyttede prosjekt, referat fra utferder, ulike biologisk rettet registreringsnotat, rapporter og artikler)
- databaser (databasene til botanisk museum i Oslo for sopp, lav og karplanter)

De **personlige meddelelsene** er listet opp i kapittel 8.4, sammen med ei oversikt over andre fagfolk som har besøkt kommunen. Det dreier seg stort sett om fagfolk bosatt utenfor kommunen.

Nye registreringer ble hovedsaklig gjennomført i 2001 og 2002, med mindre supplement i 2003. Disse ga både mer informasjon om kjente lokaliteter og flere funn av nye, verdifulle områder. Bl.a. ble det våren 2001 etter kommunens ønske prioritert en systematisk inventering innenfor kommunedelplanområdene Bremsnes nord, Bremsnes og Bruhagen (Gaarder 2001). Ikke alle potensielt interessante miljøer i kommunen kunne undersøkes i prosjektperioden, og i kapittel 7 er det gitt en oversikt over aktuelle lokaliteter som ennå ikke er undersøkt.

2.2 Presentasjon

Prosjektet har gitt 3 hovedprodukt:

- ü Denne **rapporten**
- ü **Database** oppbygd i Natur2000 med alle registrerte og prioriterte lokaliteter innlagt, med opplysninger om bl.a. sted, verdi, kjente naturkvaliteter og kilder
- ü **Digitalt kart** med innlagte lokaliteter

Denne rapporten er bygd opp på tradisjonelt vis med forord, innhold, sammendrag, innledning, materiale og metoder samt framvisning av resultat og kilder.

Resultatene omfatter:

- ü en generell del om naturgrunnlaget og naturtypene i Averøy
- ü en spesiell del med utskrift av lokalitetene i databasen
- ü en spesiell del som viser funn av rødlistearter i kommunen.

Databasen er bygd opp ved hjelp av såkalte moduler, der den grunnleggende enheten er *lokalitetsbasen* som fastlegger lokaliteten sitt navn og nummer, koordinater for sentralpunkt i lokaliteten, samt opplysninger om hovednaturtype, grunneierforhold og kartblad. Deretter kan en gå inn i andre baser og legge inn opplysninger om naturmiljø og artsmangfold, men ut fra lokalitetene brukt i lokalitetsbasen.

Naturtypebasen blir brukt for å legge inn prioritert naturtype etter DN sitt system, vegetasjonstyper, områdebeskrivelse og forslag til skjøtsel og hensyn. Vanligvis har vi også lagt inn ei vurdering av nøyaktighet på avgrensingen av lokalitetene, samt begrunnelse for verdsettingen.

På naturtypebasen er det i tillegg heftet ved en base med funn av kryptogamer (lav, moser og sopp) og virvelløse dyr, særlig rødlistearter og signalarter på verdifulle miljø. For

karplanter og virveldyr er det egne baser (*karplantebasen*, *viltbasen*) koblet direkte mot lokalitetsbasen, der opplysninger om artsfunn blir lagt inn (dato, finner, mengde, kvalitetsvurdering m.m.).

2.3 Verdsetting

Alle lokaliteter er verdsatt etter Direktoratet for naturforvaltning (1999a) sitt system, som deler inn lokalitetene i **viktige («B»)** og **svært viktige («A»)** område. I tillegg kommer områder av **lokal betydning («C»)** som Direktoratet for naturforvaltning (1999c) har føyd til i etterkant av håndbokaarbeidet.

DN har satt opp 5 kriterium for verdsetting av lokalitetene:

- ü størrelse og utviklingsgrad (verdien øker med økende areal og utviklingsgraden)
- ü grad av tekniske inngrep (tekniske inngrep reduserer verdien)
- ü forekomst av rødlistearter (verdien øker med mengde og omfang av trusler)
- ü preg av kontinuitet (verdien øker med miljøet sin alder)
- ü sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt)

Vi har prøvd å følge rettleidingen fra DN ved verdsetting av lokalitetene så godt som mulig. Grunnen er ikke minst fordi en da får mest mulig like resultat mellom kommunene og uavhengig av hvem som utfører arbeidet. Noe skjønn er likevel ofte nødvendig, slik at en kan ikke utelukke at andre fagfolk i enkelte tilfeller ville satt en annen verdi på lokalitetene. Vi har ellers tolket håndboka slik at forekomst av rødlistearter i kategoriene direkte truet, sårbar og sjelden automatisk gir verdi svært viktig (A), mens kategori hensynskrevende automatisk minst gir verdi viktig (B). Avvik fra dette er normalt kommentert i hvert tilfelle (ett eksempel er marsipankremle som står

oppført som sjelden, men som vi likevel ikke har gitt mer enn verdi B).

Forekomst av rødlistearter er ofte et vesentlig kriterium for å regne en lokalitet som viktig eller svært viktig, og i håndboka til Direktoratet for naturforvaltning (1999a) har også rødlistearter fått direkte verdi som viktige (arter i kategoriene hensynskrevende og bør overvåkes) eller svært viktige (artene i kategoriene direkte truet, sårbar og sjelden). Rødlistekategoriene sin rangering og forkortelser er (med engelsk navn i parentes) :

Ex – utryddet (extinct)

E – direkte truede (endangered)

V – sårbar (vulnerable)

R – sjelden (rare)

DC – hensynskrevende (declining, care demanding)

DM – bør overvåkes (declining, monitoring species)

For øvrig vil vi vise til Direktoratet for naturforvaltning (1999b) sin nye rødliste for nærmere forklaring av inndeling, metoder og artsutvalg i den norske rødlista. Der er det også kortfattede omtaler av miljøene artene lever i og viktige trusler.

2.4 Ordforklaringer

Her følger korte forklaringer på en del ord og uttrykk som av og til blir brukt ved kartlegging av biologisk mangfold.

Beitemarkssopp: Marklevende sopp som er knyttet til lite gjødslet og jordbearbeidet grasmarker med langvarig hevd. De har derfor et tyngdepunkt i utbredelsen i naturbeitemarker og naturenger.

Biologisk mangfold: Dette er mangfoldet av alt levende. Uttrykket skal omfatte både variasjonen av naturtyper, av arter og mellom arter (genetisk variasjon). Det blir ofte fokusert

sterkt på å ta vare på artsmangfoldet, men det er viktig å få med seg at vi også må ta vare på variasjonen av naturtyper, selv om disse ikke alltid er spesielt artsrike eller inneholder truede arter, og at vi ikke bare må ta vare på levedyktige bestander av en art, men også den naturlige, genetiske variasjonen til arten.

Naturbeitemark: Gammel beitemark som er lite jordbearbeidet, lite gjødslet og har vært i langvarig hevd. Dette er artsrike miljøer der mangfoldet trenger fortsatt tradisjonell skjøtsel for å overleve.

Natureng/slåtteeeng: Gamle slåttemarker som har vært lite jordbearbeidet, lite gjødslet og med langvarig hevd. Dette er artsrike miljøer der mangfoldet trenger fortsatt tradisjonell skjøtsel for å overleve.

Naturtype: Naturtyper er et praktisk, forvaltningsrettet verktøy for å kunne dele inn naturen i enheter egnet til avgrensning og kartlegging. Direktoratet for naturforvaltning (1999a) sier det slik i sammenheng med den kommunale kartleggingen: "Naturtypene er et slags felles multiplum der en prøver å fange opp alle de viktigste variasjoner på økosystemnivå". Inndelingen er grunnlagt på biologi, men er uten noen enhetlig naturfaglig basis. Det faglige grunnlaget og vinklingen på de kartlagte naturtypene varierer derfor. Vi må regne med at inndeling og system kan bli endret etter hvert som det blir bedre kunnskap og erfaring med systemet. Vi har da også i kartleggingen i Averøy lagt inn en ny naturtype - "nordvendt berg og rasmark" - da vi mener det er faglig gode grunner for en slik type, se kommentar først i kap. 2. Direktoratet for naturforvaltning har i tillegg i løpet av høsten og vinteren 2002/2003 gjort enkelte forandringer i systemet, og bl.a. utarbeidet en underinndeling med ulike utforminger av naturtypene. Vi har tatt hensyn til dette i databasen, selv om det ikke kommer fram i rapporten.

Nøkkelement: Dette er element av stor verdi for mangfoldet. I skog gjelder det bl.a. gamle grove trær, hule trær, bergvegger, grove stenblokker og kilder. I kulturlandskapet kan det bl.a. være store tuntre, dammer, åkerholmer og små bekkedrag.

Rødliste: Se egen oversikt i kapittel 2.3. Rødlister gir ingen fasit for status til artsmangfoldet og de fanger ikke opp hele variasjonen til det biologiske mangfoldet. De har likevel vist seg å få meget stor gjennomslagskraft i miljøforvaltningen i de senere årene, bl.a. fordi de er oversiktlige, konkrete, de rangerer artene og de gir mulighet til å sammenlikne arter og områder.

Signalart: En art som indikerer miljøer med høye naturverdier .

Vegetasjonstyper: Dette er samfunn av planter som stiller ganske like krav til næring og fuktighet, og de samme artene går igjen der disse forholdene finnes. Se Fremstad (1997) for nærmere forklaring og oppbygging av kartleggingssystemet.

3 Naturgrunnet

Her legger vi fram grunnet for kunnskapen om det biologiske mangfoldet i Averøy.

3.1 Historisk utforskning av Averøy

Averøy er en middels stor kystkommune, med relativt god variasjon i naturforholdene. Noe tungvinte kommunikasjonsforhold er nok en viktig årsak til at den likevel ikke har vært av de mest besøkte kommunene i fylket av fagfolk. Samlet sett må kommunen betegnes som litt under middels godt undersøkt i fylkessammenheng.

Vi kjenner likevel etter hvert ganske godt til hovedtrekkene i naturforholdene i kommunen og enkelte naturtyper og områder er relativt godt undersøkt.

Alle hovednaturtyper har vært oppsøkt av fagfolk, selv om fordelinga i omfang har vært skiftende. Best undersøkt er nok havstrender, rike skogsmiljøer og dels myr, våtmark og kulturlandskap, mens omfanget av studier på fjellet i ulike typer berg og rasmarker har vært vesentlig dårligere. Det samme gjelder også fattige skogsmiljøer.

På organismenivå har undersøkelene i første rekke vært rettet mot tradisjonelle grupper som virveldyr (disse blir ikke nærmere omtalt her) og karplanter. I nyere tid har det også vært litt registrering av lav, moser og enkelte sopp- og insektgrupper. For disse store organisme-gruppene er likevel kunnskapsnivået fortsatt svært mangelfullt.

1750-1965

Før 1940 foreligger det få opplysninger om naturforholdene i Averøy. Prestene Kjempe og Bull (1817) sitt utkast til omtale av naturforholdene på Nordmøre fra siste halvdel av 1700-tallet og først på 1800-tallet inneholder likevel flere opplysninger fra kommunen, ikke minst rundt Kornstad (se Hanssen 1932). Bl.a. fant de enkelte arter som nå tydeligvis er forsvunnet fra kommunen. Larsen og Greve (1870), som kartla karplantefloraen i i Kristiansund med omegn, dro også litt over til Averøy, da de for flere arter angav funn ved Bremsnes.

I årene 1773 og 1774 reiste vitenskapsmannen Gerhard Schønning (1910) rundt i Det Nordenfjellske Norge. Blant annet besøkte han også Averøya. Om skogen på Averøya bemerket han at det fantes bare noe småvokst furuskog der. I følge sagnet hadde bøndene brent av skogen fordi røvere gjemte seg der. De skulle ha sitt faste tilhold i Steinsvikhola. For å bevise riktigheten av dette avdekket bøndene et kull-lag under det øvre jordsmonnet ute i terrenget. Sannhetsgehalten i sagnet får stå åpent, men det er trolig rett at øya, en eller flere ganger, har vært herjet av skogbrann, og at dette kan være en av grunnene til at skogen er forholdsvis ung på Averøya. I 1832 ga vitenskapsmannen Jens Kraft ut en topografisk-statistisk beskrivelse av "Kongeriket Norge". Om Averøya bemerket han at det var den største mangel på "brændefang" der. Bygningstømmer måtte de kjøpe fra Tingvoll, mens de brukte "små ener og krat" til ved. Også torv ble brukt til dette formålet.

I forrige århundre fram mot slutten av 60-tallet ser det ut til å ha vært overraskende få biologiske undersøkelser i kommunen.

1965-2001

I løpet av de siste 35 årene har kunnskapen om naturen i Averøy endret seg sterkt gjennom en

rekke undersøkelser av ulike fagfolk og på ulike tema.

Sist på 60-tallet foretok Botanisk forening en ekskursion ut på øya som resulterte i flere overraskende og spennende funn (Wischmann 1970). Leif Malme undersøkte floraen i flere ferskvann tidlig på 70-tallet (Malme 1973, 1976). Han utførte også spredte moseregistreringer (Malme 1974).

I perioden 1978-80 gjennomførte Jarle I. Holten (1978, 1979, 1980, 1986) relativt omfattende floraregistreringer, der også noen moser og lav ble inkludert, i forbindelse med sitt doktorgradsarbeide på kyst-innlandsgradienter i floraen. Det var spesielt skogsmiljøene han oppsøkt, men i noen grad også de åpne kystlyngheiene. En av lokalitetene ble siden inkludert i verneplanen for edellauvskog (Bugge 1993) og er foreslått vernet som naturreservat.

Tidlig på 80-tallet ble myrene i fylket undersøkt, noe som også resulterte i registreringer av et par lokaliteter i Averøy (Moen 1984). En av disse har siden blitt vernet som naturreservat.

På 70- og tidlig 80-tallet ble det i tillegg utført en del undersøkelser av havstrandvegetasjon i kommunen (Kristiansen 1974, Holten m.fl. 1986).

En må heller ikke glemme de omfattende kartleggingene av fuglelivet i kommunen i løpet av de siste 30 årene, delvis av folk bosatt i kommunen og nabokommunene Frei og Kristiansund, og delvis folk utenfra. En av disse - A.O. Folkestad (1978) inkluderte i tillegg floraen i våtmarksområdene i sine undersøkelser.

I våtmarksmiljøene har det også blitt lett en del etter både amfibier og insekter, særlig øyenstikkere (Olsvik 1998, Olsvik & Hungnes 1998, Strand 1995).

På midten av 90-tallet ble det gjennomført flere søk etter biologisk verdifulle

kulturlandskap i Averøy (Jordal & Gaarder 1993, 1995, 1997, 1999), og et par viktige lokaliteter ble påvist.

Selv om det faller litt utenom dette prosjektet bør det til slutt nevnes at kommunen også har biologisk interessante marine miljøer, og enkelte har også studert deler dette nærmere (Domaas 1996, Domaas & Kristoffersen 1995).

Selv om mye har vært gjort de siste 30 årene, representerer likevel det nye feltarbeidet vi utførte i perioden 2001-2003 et viktig supplement og et stort antall nye verdifulle lokaliteter ble oppdaget under dette prosjektet, samt at mange tidligere kjente har blitt reinventert (se kap. 5). Spesielt har det kommet ny informasjon om de mer kystpregede og fuktige skogsmiljøene, samt skogssopp, men også for fjell, rasmark, varmekjær skog, kulturlandskap og dels også myr, våtmark og havstrand har det kommet fram ny kunnskap.

3.2 Klima og geologi

Topografi

Averøy er en kystkommune preget av småkupert strandflatelandskap med en rekke øyer og sund i ytre deler. Kystlinja i kommunen er anslått til å være 422 km lang, og det er bare Smøla der denne er lengre i fylket. Indre deler har større høydeforskjeller og innslag av åpne dalfører, skogslie og flere fjellpartier. Høyeste punkt er Mekknoken på 751 m o.h. Kommunen har flere innsjøer (61 stk) og små vassdrag.

Tabell 3

Noen arealtall (i km²) for Averøy kommune.

Noen arealtall (i km ²) for Averøy kommune.	
Tema	Areal

Fordeling i høydelag	0-60 m o.h.	102
	60-160 m o.h.	26
	160-300 m o.h.	28
	300-600 m o.h.	19
	300-600 m o.h.	1
Naturmiljø (for myr er trolig bare areal under skoggrensa oppgitt)	Jordbruksområde	22
	Drivverdig skog	39
	Skog	81
	Ferskvann	2
	Myr	15
Totalareal	Landareal + ferskvann	176

Berggrunn og løsmasser

De geologiske kartene over Kristiansund (Askvik & Rokoengen 1985) og Ålesund (Tveten m.fl. 1998) dekker kommunen. Kartene viser at det går øst-vest-orienterte brede bånd av ulike gneis-bergarter gjennom kommunen, i mosaikk med amfibolitt, eklogitt, gabbro og glimmerskifer e.l. Sistnevnte bergarter, som dominerer på sørlige deler av Averøya, gir best potensiale for noe mer kravfull og dels kalkkrevende vegetasjon. Dette vises da også i flere av registrerte naturtypene, særlig fjell-lokalitetene.

Klima

Fjellpartiet og de høyereliggende åsene som løper fra Tevik og Kvalshaug i sørvest til Storhaugen og Ristuva i øst/nordøst, danner et viktig klimatisk skille i kommunen. Liene på sørsiden byr på gode betingelser for varmekjær vegetasjon og danner nordgrensa i Norge for borenemoral sone ute på kysten. Lengre nord viser kartet til Moen (1998) bare små areal med denne sona i fjordstrøkene. Heller ikke klimaet på yttersiden av denne "fjellkjeden" på Averøya byr på så dårlige betingelser for varmekjære og frostømfintlige arter, og lokalt er det også her innslag av borenemoral vegetasjon. Flere arter har derfor noen av sine nordligste forekomster langs kysten nettopp på

Averøya. Eksempler på dette er kristtorn, vivendel, kystmaigull og hinnebregne.

Fjellpartiene gir samtidig noe nedbøropphopning, og fører til at årsnedbøren er høyere i sørlige del av kommunen enn i det flate kystlandskapet i nord/nordvest.

Tabell 4

Klimatiske og vegetasjonsgeografiske data for Averøy kommune.

Tema		Utbredelse	Kilde
Nedbør	1000-1500 mm i året	Nordre del av kommunen	Aune & DNMI 1993
	1500-2000 mm i året	Søndre del av kommunen	
Temperatur	-2 ° til 0 ° i januar	Hele kommunen	Førland & DNMI
	+12 ° - +14 ° i juli	Hele kommunen	
Vegetasjons- sone	Borenemoral	Sørlige, lavereliggende områder	Moen 1998
	Sørboreal	Resten av lavlandet	
	Mellomboreal	Høyereliggende areal	
Vegetasjons- seksjon	Klart oseanisk seksjon (O2)	Sørlige, indre del av kommunen	Moen 1998
	Sterkt oseanisk, humid under-	Nordlige, ytre dell	
	seksjon (O3h)		

4 Hovednaturtyper

Averøy har alle de 7 hovednaturtypene som Direktoratet for naturforvaltning (1999a) bruker:

1-myr, 2-rasmark, berg og kantkratt, 3-fjell, 4-kulturlandskap, 5-ferskvann/våtmark, 6-havstrand/kyst og 7-skog.

Tabell 5

Oversikt over hovednaturtypene i Averøy kommune, med framheving av viktige område og naturtyper. I tillegg er det satt fram forslag til kartlegging for å bedre kunnskapen og hensyn som bør følges i viktige miljøer.

<i>Hovednaturtype, tilstand og status for registreringer</i>	<i>Oppfølging</i>
<p>Myr</p> <p>Averøy har en god del myr, særlig i det småkuperte strandflate-landskapet i ytre og nordre deler. Her har det tidligere vært store arealer med en mosaikk mellom myr og åpne lyngheier. Grøfting, særlig for skogproduksjon, har stykket opp og redusert arealet en god del. Spesielt gjelder det i områdene med størst myrfrekvens, som rundt Hoset.</p> <p>Også i høgereliggende skog og lavere deler av snaufjellet er det noe myr, men da mest småmyrer. Sørsiden av Averøya har derimot lite myr, med unntak av noen rester rundt Helsetvatnet.</p> <p>De fleste myrene i kommunen er fattige nedbørsmyrer og jordvassmyrer. Disse blir særlig verdisatt og registrert når de er relativt store, intakte og/eller opptrer i mosaikk med våtmarksområder og intakt lynghei. Tidligere ville det vært grunnlag for slike lokaliteter nord for Hoset, men under kartleggingen er det i første rekke et område på Ekkilsøya der det er påvist slik myr.</p> <p>Rikmyrer skal derimot kartlegges uansett størrelse. Få slike områder er likevel påvist under prosjektet, men det finnes antagelig spredte forekomster i kommunen. Artsfunn indikerer at det har vært lokaliteter tidligere både i området rundt Helset og rundt Hoset, men bare en liten rest ble oppdaget i løpet av prosjektet. Derimot inneholder reservatet på Lauvåsen elementer både av intakt låglandsmyr og rikmyr.</p> <p>Ensærpreget og sjelden myrtype som tidligere har hatt relativt velutviklede lokaliteter nord for Hoset har vært intermediære lausbotnmyrer. Blant annet ble det her på slutten av 1960-tallet funnet ei sjelden østlig myrplante (småull), som nesten ikke er funnet andre steder på Vestlandet. Omfattende grøfting av denne naturtypen har ført til at bare fragmenter ble påvist under prosjektet og småulla fryktes utryddet fra kommunen.</p>	<ul style="list-style-type: none">ü Det bør gjennomføres systematisk kartlegging av rikmyrer og kilde-samfunn (disse er gjerne små og kan lett bli øydelagt av tilfeldige inngrep).ü Det bør utføres ytterligere søk etter intermediære lausbotnmyrer nord for Hoset, der det spesielt letes etter forekomster av småull. Flere av de tidligere grøftede forekomstene bør restaureres.ü De mest intakte kystlandskapene med mosaikk mellom myr og lynghei bør bevares, som på Ekkilsøya. I tillegg bør andre områder vurderes restaurert, med lukking av grøfter og fjerning av plantede bartrær.

Rasmark, berg og kantkratt

Rasmark og blottlagt fjell (under skoggrensa) finnes mest som små partier i mosaikk med andre naturtyper på Averøy. Søfstadberga og Bremsneshatten representerer noe større forekomster, men også f.eks. på Kårvågberga er dette et markert element.

Det forekommer enkelte kravfulle og interessante arter knyttet til slike berg og rasmarksmiljøer i kommunen, som blankburkne og murburkne. Ingen lokaliteter har likevel blitt avgrenset som naturtypen sørvendt berg og rasmark, selv om flere områder (spesielt forekomster av rik edellauvskog) har innslag av dette.

Derimot er det funnet flere lokaliteter med nordvendte kystberg i kommunen. Disse forekomstene opptrer i første rekke som små kløfter og berghamre i kystlyngheiene i nordre del av kommunen. I tillegg er det en rekke kløfter ved foten av de nordvendte fjellsidene, fra Tevikåsen i vest til Engvika lengst i øst. Her ligger disse på den andre siden i skogsmiljøer og kartlegges under denne hovednaturtypen (gjerne som fuktige furu-hasselskoger og kontinuitetspreget kystbjørkeskog).

I ytre strøk er det i de nordvendte berghamrene særlig enkelte suboseaniske mosearter som er typiske, og ved to tilfeller er den sterkt kystbundne og sørlige arten hinnebregne også funnet. Inne i skogen kommer i tillegg en del fuktighetskrevende lav på trærne.

Fjell

Det meste av vegetasjonen over skoggrensa i kommunen er fattig og triviell, selv om kunnskapsnivået omkring dette må sies å være noe mangelfull. Noen viktige unntak finnes likevel og det kan være flere som ikke er oppdaget. Fra Tevikåsen og fram til Fagerfjellet litt vest for Mek-knoken er det tydelig lokalt innslag av noe bedre berggrunn som også gir utslag på floraen. Flere noe kalkkrevende fjellplanter er funnet i disse områdene, hvorav noen av artene er regionalt ganske sjeldne. Foruten karakteristiske arter som rødsildre, gulsildre og reinrose, er det i dette området også funnet bl.a. fjellkvitkurle og bergveronika.

Kulturlandskap

Averøy har vært og er til dels enda en viktig jordbrukskommune, med gardsbruk spredt over øya. Spesielt i den sørvendte fjordlia med til dels god løsmassedekning fra Kornstad til Kvernes er det uvanlig gode betingelser for jordbruksdrift. Også på nordsiden av fjellene, som innenfor Kårvåg (Folland), fra Hoset til Bafjorden og videre sørover mot Nedal er det en god del innmark som holdes godt i hevd. På ytre, nordre deler av Averøya, samt på østsiden, er derimot situasjonen en annen. Her har det vært mest små bruk og bruksnedleggelse og gjengroing preger nå landskapet mange steder.

Sammenhengen mellom biologisk verdifulle kulturlandskap og jordbruksaktivitetene ser ut til å være markert negative på

Ü Både Bremsneshatten og Søfstadberga kan med fordel kartlegges grundigere, da det fortsatt er potensiale for uoppdagede forekomster av både sørvendt berg og rasmark og nordvendte kystberg her.

Ü Ytterligere kartlegging av rik fjellflora fra Kvalshaug til Fagefjellet bør vurderes. Også fjellpartiene videre fram til Mek-knoken kan ha innslag av slik vegetasjon.

Ü Det bør letes mer systematisk etter intakte naturbeitemarker i kommunen, på basis av brukere som fortsatt har sau eller driver ekstensivt med storfe.

Ü Litl-Lauvøya, som har hatt det mest verdifulle kulturlandskapet i kommunen, med bl.a. forekomst av en internasjonalt og nasjonalt meget sjelden og truet art, bør restaureres i form av gjenopptatt beite og litt rydding av treoppslag.

Averøya. Relativt få interessante områder er funnet, og disse er konsentert til de delene av kommunen der jordbruket er marginalt. Fra Atlanterhavsvegen i vest til Ramsøya i nordøst ligger det spredte gardsbruk som har eller nylig har hatt verdifulle naturbeitemarker. I de tidligere nevnte veldrevne og arealmessig viktige jordbruksdistriktene er det derimot ikke påvist noen kulturlandskapsforekomster av verdi. Kommunen dokumenterer her på en tydelig måte et stort paradoks i landbruksforvaltningen og viser hvorfor det biologiske mangfoldet knyttet til det gamle, tradisjonelle jordbrukslandskapet er så sterkt truet i Norge.

Velhevdet kystlynghei har noe areal ble ikke påvist i kommunen. Tidligere har dette vært en dominerende landskapstype i ytre og nordre deler. Nå gror det aller meste igjen, samtdiig som betydelige arealer har blitt plantet til med fremmede bartrær. Et litt større ganske intakt areal ble registrert på Ekkilsøya, men heller ikke her blir lyngheia lengre hevdet. Tilknyttet enkelte av de registrerte naturbeitemarkene, spesielt på Sør-Ramsøya, så forekommer det derimot fortsatt noe lynghei som holdes i god hevd.

Et par spesielle kulturmiljøer bør også trekkes fram. Tilknyttet Bremsnes kirke ligger et gammelt og særpreget parklandskap som samtidig er voksested for regionalt sjeldne lavarter. Museet på Kvernes har innslag av gammel, artsrik slåtteeeng, der det også vokser rødlistede sopp. Langs veien mot Henda nord for Hoset, har flere kalkkrevende strandplanter, engplanter og myrplanter klart å etablere seg og dannet et relativt artsrikt og interessant samfunn. I sørøst er det i tillegg innslag av artsrike kantsamfunn med bl.a. den regionalt sjeldne engplanta hjertegrass og på vegkant er kystjordrøyk funnet.

Ferskvann/våtmark

Våtmarksmiljøene i kommunen omfatter en rekke små og middels store ferskvann og bekker/småelver. Ferskvannene varierer fra næringsfattige fjellvann, via humusrike skogstjern til næringsrike låglandsvann og små myrpytter i kystlyngheiene. Et påfallende og negativt trekk ved de aller fleste tjernene av noe størrelse er at de har blitt påvirket i nyere tid, enten av vassdragsreguleringer (i første rekke senking) eller stor næringstilførsel (særlig fra jordbruksdrift). Selv om flere verdifulle miljøer er påvist, særlig blant næringsrike innsjøer i låglandet, har det likevel skjedd en vesentlig verdiforringelse av dem.

De fleste bekkene og små elvene er korte og strømmer raskt ned mot sjøen. Disse har ikke blitt vektlagt i dette prosjektet. De to største vassdragene, Bådalselva og Nekstadelva, har tidligere opplagt inneholdt flere verdifulle miljøer, spesielt elementer knyttet til meandrerende, stilleflytende vassdrag. Utretting av elvene, noe som ikke minst har skjedd med de viktigste delene av Nekstadelva, har ødelagt mye av disse kvalitetene og bare mindre fragmenter ble påvist i dette prosjektet.

- Ü Kommunen bør vurdere å restaurere enkelte lyngheiområder. Dette anbefales spesielt på Ekkilsøya, men bør også vurderes andre steder i ytre deler av kommunen. Restaurering skjer enklest ved å slippe ut nøysomme dyreracer (utegangarsau-/villsau eller kjøttfe), eventuelt i kombinasjon med lyngbrenning.
- Ü Det bør vurderes om enkelte slåtteeenger kan restaureres, slik at denne tidligere viktige kulturlandskapstypen ikke forsvinner helt fra kommunen.

- Ü Bådalselva og Nekstadelva bør systematisk gjennomføres for å se etter om det fortsatt er tilbake verdifulle miljøer langs vassdragene (som meandrerende partier og små flommarksskoger).
- Ü Alle små bekker nedenfor lavlandsvannene i kommunen bør undersøkes om de er levested for den rødlistede kongeøyenstikkeren (arten er påvist langs en bekk hittil).
- Ü Alle små myrtjern bør kartlegges (en god del er allerede undersøkt) m.h.p. om de er fisketomme eller kan være levested for sjeldne og interessante arter (insekter, planter).

Skog

Skog er en viktig hovednaturtype på Averøya og preger mye av øya. Spesielt på nordsiden av fjellene er det et bredt belte som domineres av skog. Furuskog er mest vanlig, men det er også noe lauvskog, samtidig som ganske store arealer er treslagsskiftet med gran (både norsk gran og sitkagran).

Selv om det nå mange steder står tilsynelatende gammel og lite påvirket skog, er det likevel mye som tyder på at denne har vært hardt påvirket tidligere. Dette er et typisk trekk over store deler av Vestlandet. Det er generelt vanskelig å finne biologisk gamle trær i skogene og dødt trevirke opptrer sparsomt, hovedsaklig av nokså små og/eller ferske trær (nyttårsorkanen i 1992 blåste riktignok ned noe som fortsatt ligger nede). Samtidig er det en nesten påfallende mangel på arter som er typiske for gamle og lite påvirkede skogsmiljøer. De fleste "gammelskogsarter" som er funnet i kommunen, er slike som også opptrer på bergvegger eller antas å ha god spredningsevne. Selv kystbundne arter på hassel som forekommer i de fleste nabokommunene opptrer svært sparsomt på Averøya.

Selv om skogen ble hardt utnyttet tidligere, har det også vært omfattende skogbruksaktiviteter i kommunen i nyere tid. En god del av den eldre naturskogen har blitt flatehogd og erstattet med granplantefelt. Samtidig er det grøftet og plantet til med gran store arealer med myr og lynghei. Likevel står det fortsatt igjen en del naturlig skog på Averøya og en del av denne ser nå bare ut til å få stå i fred for inngrep og blir gradvis eldre og mer biologisk verdifull.

Mye av skogen er fra et biologisk ståsted ganske triviell og lite interessant. Dette gjelder framfor alt alle plantefeltene, men også mye av den fattige og glisne kystfuruskogen har vanligvis små dokumenterte naturverdier.

De biologisk verdifulle skogsmiljøene på Averøya omfatter særlig flere lisider med varmekjær vegetasjon, der god forekomst av hassel er et karakteristisk trekk. Spesielt på sørsiden av øya er det en del av disse, men de finnes også andre steder. I flere områder har alm tidligere vært en viktig del av skogbildet, men hogst og nedbeiting fra hjort har ført til at dette har blitt et sjeldent og truet treslag. I tillegg er det grunn til å trekke fram flere mer fuktige og nordvendte skogsområder med både furu og lauvtrær, der en del sørlige, kystbundne arter opptrer.

Det er funnet en del rødlistearter i skog på Averøya. De fleste av disse er knyttet til varmekjær hasselskog, gjerne på litt kalkrik mark. Enkelte av artene er sjeldne og spesielt forekomsten av den sørlige, varmekjære arten piggsvinrøyksopp var svært overraskende. Dette viser at det er et stort potensiale for funn av flere slike rødlistearter i kommunen. Også i de nordvendte og fuktige skogene er det funnet enkelte rødlistearter.

- ü Det er viktig å ta vare på gjenværende rike hasselkratt og almeforekomster. Både flatehogst og hogst av disse treslagene vil være svært uheldig. Det samme gjelder innplantning av fremmede bartrær.
- ü Områder der det er rester av rike hasselkratt eller tidligere har forekommet slike og som nå er flatehogget/treslagsskiftet, bør vurderes restaurert og tilbakeført til naturlig vegetasjon.
- ü Det bør generelt ikke flatehogges i de fuktige, overveiende nordvendte lisidene. Noen av de best utviklede miljøene er kartlagt og bør helst få stå helt i fred.
- ü Det bør gjennomføres en mer systematisk kartlegging av rike hasselkratt i kommunen, der spesielt forekomsten av marklevende sopp blir undersøkt.
- ü Det bør gjennomføres en mer systematisk kartlegging av nordvendt og fuktig furu- og lauvskog i kommunen, der spesielt forekomsten av oseaniske lav og moser blir undersøkt.

Havstrand/kyst

Averøya har en meget lang og variert kystlinje med et uttall små øyer, holmer og skjær, buker og vikar. Sett i lys av dette er det utskilt påfallende få lokaliteter med interessante miljøer knyttet til havstrand og kyst. Årsaken ligger i mangel på gruntvannsområder langs strendene og lite løsmasser tilknyttet elv- og bekkeutløp. Artsfattige og trivielle strandberg og grov rullesteinsstrand preger store deler av strandsonene.

Det finnes likevel noen viktig unntak fra dette. Indre deler av Nekstadjorden har en del gruntvannsområder og en lokalitet er hittil kartlagt her. Også ut fra Kårvåg mot Henda ligger flere gruntvannsområder og ett av disse er alt vernet som naturreservat (av hensyn til fuglelivet). I dette området er det også enkelte avsnørte brakkvannsmiljøer av interesse. Spredt ellers i kommunen finnes det også interessante havstrandmiljøer med strandenger og strandsumper, selv om bare noen få har blitt ansett som såpass store, varierte og/eller velutviklede til at de har blitt kartlagt.

I tillegg til dette er det i prosjektet også blitt inkludert et par forekomster av blomkålkoraller, som opptrer på steder der det er brådypt og innslag av kaldt havvann.

- ü Det er generelt viktig å unngå inngrep i gruntvannsområder med tilhørende strandsoner. Spesielt gjelder dette de litt større forekomstene som finnes, som i Nekstadjorden og mellom Kårvåg og Hendavågen.
- ü Staurnesvågen er et interessant brakkvannsmiljø som har blitt delvis ødelagt av vegbygging. Denne bør restaureres (sikres bedre vannutskifting).
- ü Det bør vurderes en mer detaljert og systematisk kartlegging av strandenger, strandsumper og brakkvannsmiljøer i kommunen.

5 Lokalteter

Databasen over verdifulle naturområder i Averøy kommune omfatter ved slutføring av rapporten 92 lokaliteter. Naturbasen til Fylkesmannen har inneholdt 37 lokaliteter, hvorav 13 har vært reine viltlokaliteter/marine områder eller geologiske områder, og derfor ikke inkludert i dette prosjektet. Av de 24 restrerende er 23 lagt inn i Natur2000 for kommunen (13 ble reinventert), mens ett område fortsatt gjenstår å reinventere (se kap. 7).

Resten (nesten 70 lokaliteter) er først registrert som verdifulle lokaliteter i dette prosjektet. De fleste "nye" lokalitetene ble først kjent gjennom inventeringer i dette prosjektet. Det er mye skogs-miljøer, spesielt rike edellauvskog og fuktige oseaniske skogtyper, men også noe myr, kultur-landskap, nordvendte berg, fjell, havstrand og våtmark i

databasen. Dette gjenspeiler den gode variasjonen i naturtyper som kommunen har.

Nedenfor er alle lokaliteter listet opp, sammen med opplysninger om naturtype, naturverdi og om det er gjort artsregistreringer i området. Opplysningene er ut fra de data som er lagt inn i Natur2000. For å få mer detaljert informasjon om lokalitetene må en se på utskrifter fra databasen. En systematisk og detaljert gjennomgang av kommunen ville nok ført til at antall lokaliteter hadde økt en del, sannsynligvis til over det dobbelte. Det er med andre ord fortsatt behov for å kartlegge mer i kommunen. Det er også laget en egen oversikt (tabell 7) for å gi mulighet for direkte sammenligning med eksisterende lokaliteter i Fylkesmannens naturbase.

Tabell 6 Registrert lokaliteter med spesiell naturverdi i Averøy kommune, sortert etter naturtype og verdi. "En prikk i rubrikk for "andre" viser at det er gjort funn på lokaliteten av andre artsgrupper, vanligvis sopp, moser og lav.

				Artsregistreringer		
<i>Hovednaturtype myr</i>						
Nr	Navn	Naturtype	Verdi	Vilt	Planter	Andre
65	Langlia	Rikmyr	Viktig		•	
37	Lauvåsen	Intakt lavlandsmyr	Svært viktig		•	
66	Hosetvatnet vestsida	Intakt lavlandsmyr	Viktig		•	
42	Roksetkleiva ved Storåspynten	Intakt lavlandsmyr	Lokalt viktig			
<i>Hovednaturtype rasmark, berg og kantkratt</i>						
12	Storrøssøya	Nordvendt berg	Viktig	•	•	
14	Skjærtangen	Nordvendt berg	Viktig		•	•
57	Tevikåsen	Nordvendt berg	Viktig		•	•
74	Engvika sørvest	Nordvendt berg	Lokalt viktig		•	•
29	Kjørsvikskaret	Nordvendt berg	Lokalt viktig			

<i>Hovednaturtype fjell</i>						
62	Kvalshaugtvene	Kalkrike områder i fjellet	Svært viktig		•	
63	Fagerfjellet	Kalkrike områder i fjellet	Svært viktig		•	
<i>Hovednaturtype kulturlandskap</i>						
11	Bremsneshola	Grotter/gruver	Viktig		•	
33	Vågen	Fuktenger	Lokalt viktig		•	
84	Kvalshaug vest	Artsrike veikanter	Viktig		•	
31	Aspahaugen øst	Artsrike veikanter	Lokalt viktig		•	
13	Ekkilsøya vestsida	Kystlynghei	Viktig	•	•	
52	Litllauvøya	Naturbeitemark	Svært viktig			•
54	Sør-Ramsøya	Naturbeitemark	Svært viktig			•
51	Rangøya	Naturbeitemark	Viktig		•	•
53	Vågsholmen	Naturbeitemark	Viktig			•
55	Tevik - beitemark	Naturbeitemark	Lokalt viktig			•
9	Bremsnes kirke - park	Parklandskap	Viktig			•
79	Steinsvik	Skogsbeiter	Viktig		•	•
36	Kvernes museum	Slåtteeuger	Svært viktig		•	•
35	Litrøssøya - sørsida	Slåtteeuger	Viktig		•	•
10	Gjengstøa	Slåtteeuger	Lokalt viktig		•	
<i>Hovednaturtype ferskvann/våtmark</i>						
50	Syltjern	Rike kulturlandskapssjøer	Lokalt viktig			
34	Vågavatnet	Rike kulturlandskapssjøer	Lokalt viktig		•	
48	Hosetvatnet	Rike kulturlandskapssjøer	Svært viktig		•	
49	Helsetvatnet	Rike kulturlandskapssjøer	Viktig		•	
77	Langøy-tjønna	Rike kulturlandskapssjøer	Lokalt viktig			
75	Haukåsvatnet - tjern	Rike kulturlandskapssjøer	Viktig	•		
39	Haukåsvatnet - bekk	Viktige bekkedrag	Svært viktig			•
69	Drepartjørna vest	Dammer	Lokalt viktig		•	
70	Hullmyra	Dammer	Lokalt viktig	•		
71	Heimvang	Dammer	Lokalt viktig			
23	Nekkstadelva	Meandrerende elveparti	Viktig			
41	Kornstadkleiva	Andre viktige forekomster	Lokalt viktig			
40	Langdalstjønna	Andre viktige forekomster	Viktig			
56	Storvatnet	Andre viktige forekomster	Lokalt viktig		•	
76	Steinsvikvatnet	Andre viktige forekomster	Lokalt viktig			
2	Sveggen - lite tjern	Viktige fuglevann	Lokalt viktig	•	•	
3	Rishaugvatnet	Viktige fuglevann	Lokalt viktig			
5	Setervatnet	Viktige fuglevann	Lokalt viktig	•		
6	Kobbvikvatnet	Viktige fuglevann	Lokalt viktig	•	•	
7	Vardvatnet	Viktige fuglevann	Lokalt viktig	•	•	
16	Ingeborgvikvatnet	Viktige fuglevann	Lokalt viktig	•		
<i>Hovednaturtype skog</i>						
19	Raudsandberget	Rik edellauvskog	Svært viktig		•	•

58	Skardhammaren-Kvalshaug	Rik edellauvskog	Svært viktig			•
78	Øykjeåsen sør	Rik edellauvskog	Svært viktig		•	•
82	Helset	Rik edellauvskog	Svært viktig		•	•
8	Bremsnes kirke - hasselkratt	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
18	Bruhagen	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
20	Dalen	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
22	Trolldalen - edellauvskog	Rik edellauvskog	Viktig	•	•	•
24	Nekkestaddalen - sørøst	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
26	Nekkestaddalen - sørvestside	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
59	Hegerlia	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
60	Kvalshaugbogen	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
61	Kvalshauglia	Rik edellauvskog	Viktig		•	
64	Kongshaug	Rik edellauvskog	Viktig		•	
81	Nekstadberga	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
83	Hagahornet	Rik edellauvskog	Viktig		•	•
90	Ufsåsen nordøst	Rik edellauvskog	Viktig	•	•	•
73	Engvika vest	Rik edellauvskog	Lokalt viktig		•	•
80	Engviklia	Rik edellauvskog	Lokalt viktig		•	
86	Vikdalen	Rik edellauvskog	Lokalt viktig		•	•
25	Nekkestaddalen - bekkekløft	Bekkekløfter	Viktig		•	•
85	Vikdalen vest	Gammel lauvskog	Svært viktig	•	•	•
89	Ufsåsen nord	Gammel lauvskog	Svært viktig		•	•
28	Øykjeåsen - nordside	Gammel lauvskog	Viktig		•	•
72	Kavadalen	Gammel lauvskog	Viktig		•	•
91	Synnlituva nord	Gammel lauvskog	Viktig		•	•
27	Øykjeåsen - nordøst	Gammel lauvskog	Lokalt viktig		•	•
21	Trolldalen - furuskog	Kystfuruskog	Viktig			•
87	Vikdalen øst	Kystfuruskog	Viktig		•	•
88	Ufsåsen nordvest	Kystfuruskog	Viktig		•	•
38	Strand	Andre viktige forekomster	Svært viktig		•	
92	Setra - mosefunn	Andre viktige forekomster	Viktig			•
<i>Hovednaturtype havstrand/kyst</i>						
47	Bafjæra	Brakkvannsdeltaer	Viktig		•	
32	Staurnesvågen	Brakkvannspoller	Lokalt viktig		•	
4	Tufta	Strandeng og strandsump	Viktig		•	
46	Hendvågen	Strandeng og strandsump	Viktig			
67	Hasløysetra	Strandeng og strandsump	Viktig		•	
68	Langøya vest	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig		•	
1	Øksenvågen	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig		•	
15	Setra	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig			
17	Roksvåg	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig			
30	Stor-Sandøya sørside	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig		•	
43	Skardhammeren ved Tevik	Andre viktige forekomster	Uprioritert			
44	Raudsandneset	Andre viktige forekomster	Uprioritert			

		forekomster				
45	Steinneset	Andre viktige forekomster	Uprioritert			

Tabell 7 Endringer av bl.a. lokalitetsnummer for lokaliteter lagt inn i Natur2000 for Averøy, sammenlignet med Fylkesmannens naturbase (pr. 2000). En "-" betyr at lokaliteten ikke er lagt inn i Natur2000 for kommunen.

Navn	Natur2000	Naturbase	Kommentarer
Tromskjera/Mannskjera	-	2-0	Viltlokalitet
Helsetvatnet	49	6-0	Høyere verdi pga. ny verdsettingsmetode
Follandsvatnet	-	7-0	Viltlokalitet
Haukåsvatnet	75	8-0	Høyere verdi pga. ny verdsettingsmetode
Kobbvikvatnet	6	9-0	Lavere verdi pga. verdsetting bare som naturtype
Rishaugvatnet	3	10-0	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Storhammaren	-	14-0	Ikke reinventert, se tabell 9 i kap. 7
Raudsandberget	19	17-0	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Roksvåg	17	20-0	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
N for Sætra, Ekkilsøy	15	21-0	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Helset	82	24-0	Ny kunnskap har gitt høyere verdi
Nekstadberga/Knuthamran	81	25-0	Høyere verdi pga. ny verdsettingsmetode
Storrøssøya	12	26-0	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Staurnesvågen	32	27-0	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Sætervågen/Vågvatnet	-	28-0	Viltlokalitet
Sætervatnet	-	30-0	Viltlokalitet
Tøvikåsen	57	32-0	Ny kunnskap har gitt høyere verdi
Eikrem	-	35-0	Gir ikke verdi med benyttet verdsettingsmetode
Bremsneshatten	-	36-0	Geologisk lokalitet
Tøvik-Kråknes	43	37-0	Marint område, ikke verdsatt her
Fagereng	-	38-0	Gir ikke verdi med benyttet verdsettingsmetode
Hendvågen naturreservat	46	81-3	Lavere verdi pga. verdsetting bare som naturtype
Søfstadberget	-	84-6	Viltlokalitet
Trolldalen	22	87-16	Høyere verdi pga. ny verdsettingsmetode
Kalvøyleira	-	92-11	Viltlokalitet
Hosetvatnet	48	92-13	Høyere verdi pga. ny verdsettingsmetode
Sytjern	50	92-14	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Bafjorden (-fjæra)	47	92-15	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen

Kvalshaug	58	96-7	Ny kunnskap har gitt høyere verdi
Vardvatnet	-	108-4	Viltlokalitet
Hagahornet	83	120-3	Ny kunnskap har gitt høyere verdi
Strand	38	125-4	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Rånesholmen	-	126-3	Viltlokalitet
Lauvåsen	37	143-1	Lokaliteten er gitt samme verdi som av Fylkesmannen
Ramsøya	-	288-0	Viltlokalitet
Orskjeran	-	312-0	Viltlokalitet
Hustadvika	-	315-0	Marint område

6 Rødlistearter

Et sentralt verktøy for å finne og klassifisere viktige områder for biologisk mangfold er forekomst av rødlistearter. Den norske rødlistede blir oppdatert med jevne mellomrom av Direktoratet for naturforvaltning. Den siste kom i 1999 (DN 1999b) og er basert på kjent kunnskap om ca 15 000 arter innenfor 27 artsgrupper. Vel 20% av disse artene er ført opp på rødlista.

De fleste av artsgruppene som er med på denne rødlista, er fortsatt dårlig kjent (eller helt ukjente) i Averøy. Den best undersøkte gruppa er karplanter.

Det har også vært noen undersøkelser av sopp, lav og moser, men kunnskapen om disse er likevel fortsatt dårlig. For ei svært viktig artsgruppe som insekter er det registrert en del øyenstikkere, men ellers nesten ikke noe.

6.2 Rødlistede karplanter

I alt 5 rødlistede karplanter er kjent fra kommunen. Den regionalt sett mest sjeldne er **toppstarr**, som er funnet innenfor myrreservatet på Lauvåsen. Arten er ellers i fylket bare så vidt påvist på Sunnmøre.

Det finnes gamle litteraturopplysninger om funn av kulturlandskapsplanta **solblom** fra Kornstad. Denne er ikke gjenfunnet og det er fare for at arten er forsvunnet fra kommunen, selv om den overraskende nok ble funnet på Vestgård ved Grønset i Gjemnes kommune i 2002, rett over Kvernesfjorden.

En annen rødlistearter som vanligvis forekommer i gamle slåtteenger og beitemarker er **låglandskvitkurle**. Denne er funnet to steder i kommunen, men da i kalkrik fjellvegetasjon.

Innenfor det foreslåtte naturreservatet på Raudsand vokser den vakre og sjeldne orkidéen

6.1 Rødlistede insekter

Ett funn av den sjeldne **kongeøyenstikkeren** er kjent fra Averøy. Arten er behandlet nærmere av Olsvik & Hungnes (1998), og Averøy ligger i et regionalt viktig område for arten. Den er knyttet til små til middels store lavlandsvassdrag i kyst- og fjordstrøk, vanligvis elver/bekker som renner ganske rolig og kommer ut fra lavereliggende tjern og innsjøer.

Det er sikkert mulig å finne flere rødlistede virvelløse dyr i kommunen, men det er vanskelig å peke ut miljøer som kan inneholde mange slike.

kvit skogfrue. Arten bør også kunne ha egnede voksesteder i andre varme skogslie i kommunen, f.eks. ved Kvalshaug, men ble ikke påvist der under vårt feltarbeid.

Til sist har vi den sterkt kystbundne **hinnebregna**, som ligner mye på en mose. Arten er funnet to steder på Storrøssøya og Ekkilsøya og er svært sjelden så langt nord på kysten. Selv om den ikke er noen vanlig art i Norge, er plasseringa på rødlista som sårbar feil og den burde ikke vært med. Det er likevel viktig å ta vare på forekomstene, ikke minst så langt nord som Averøya.

Flere regionalt sjeldne og truede karplanter (jfr. Gaarder & Jordal 2003) opptrer i tillegg. Det vil føre for langt å nevne alle artene her, men slike arter finnes særlig i de rike skogsmiljøene, men også i kulturlandskap, myr og våtmarker.

6.3 Røddlistede sopp, lav og moser

Av de 24 røddlisteartene i tabell 8 er det 20 sopp, 3 lav og en mose. Dette er ikke uventet. Sopp er den mest artsrike organismegruppa vi har, nest etter insekter. Samtidig er det noe lettere å registrere og artsbestemme sopp.

Syv av de røddlistede soppartene er funnet i lågurtskog, helst med velutviklede hasselkratt. Dette har vist seg å være en meget viktig biotop for røddlistearter i Møre og Romsdal (Holtan m.fl. u.a.), og bedre undersøkelser vil opplagt avsløre enda flere arter i dette miljøet også i Averøy. I andre kommuner i regionen er det vanlig å finne røddlistede sopp i gammelskog. Dette burde også være mulig i Averøy, men det ser ikke ut til å være spesielt viktige biotoper for røddlistearter i kommunen. 11 av soppartene vokser i naturbeitemarker og slåtteenger (samt en i kalkrik engvegetasjon i vegkant). Slike lokaliteter kan være voksested

for et stort antall røddlistede sopp (såkalte beitemarkssopp), og sannsynligvis forekommer noen flere arter i kommunen.

Lav er det færre av. To av lavene er såkalte skorpelav som helst vokser på hasselkratt i furuskog. Den siste - kastanjelav - opptrer vanligvis på litt baserike bergvegger i kystnære hasselkratt. Røddlistearten skorpefiltlav, som finnes på en del lokaliteter både i Aure og Tingvoll, er overraskende nok ikke funnet på Averøyra eller i nærområdet. Dette tyder på at det tidligere har vært dårlig med gammel osp i fuktige skogsmiljøer i kommunen.

Av moser er bare råtevedmosen råteflak funnet. Denne er ganske utbredt i regionen og ser ut til å kunne dukke opp selv om det bare har ligget noen få gamle læger på lokaliteten i en periode. Dette er ikke uventet og selv om potensialet for flere røddlistede moser er til stede, vil nok ikke mosene utgjøre noen stor andel av røddlisteartene i kommunen i framtida heller.

Tabell 8

Kjente røddlistede karplanter, sopp, lav, moser og insekter i Averøy, med opplysninger om nasjonal røddlistestatus etter Direktoratet for naturforvaltning (1999b). I tillegg er kjente lokaliteter der artene trolig forekommer (lokalitetsnummer er vist) og totalt antall funn/lokaliteter oppgitt. En "x" viser at funnet er så gammelt eller grovt oppgitt at vi ikke har klart å avgrense noen lokalitet. Også skorpelav som av Gaarder & Jordal (2001) er oppgitt som aktuelle kandidater på ei røddliste er inkludert (og gitt status K - utilstrekkelig kjent).

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Røddliste	Lokaliteter	Antall funn
Karplanter				
Solblom	<i>Arnica montana</i>	DC	x (Kornstad)	1
Toppstarr	<i>Carex paniculata</i>	DC	37	1
Kvit skogfrue	<i>Cephalanthera longiflora</i>	R	19	1
Hinnebregne	<i>Hymenophyllum wilsonii</i>	V	12, 14	2
Låglandskvitkurle	<i>Leucorchis albida ssp. albida</i>	DC	62, 63	2

Sopp					
-	<i>Entoloma caesiocinctum</i>	DC	36		1
Glassblå rødskivesopp	<i>Entoloma caeruleopolitum</i>	DC	53		1
Bronserødskivesopp	<i>Entoloma formosum</i>	R	35, 36		1
Dynetunge	<i>Geoglossum cookeianum</i>	DC	54		1
Slimjordtunge	<i>Geoglossum difforme</i>	E	52		1
Skjelljordtunge	<i>Geoglossum fallax</i>	DC	52, 54		2
Sleip jordtunge	<i>Geoglossum glutinosum</i>	DC	54		1
Brunsvart jordtunge	<i>Geoglossum umbratile</i>	DC	52, 53		2
Skifervokssopp	<i>Hygrocybe lacmus</i>	DC	52		1
Rødskivevokssopp	<i>Hygrocybe quieta</i>	DC	26		1
Spissvokssopp	<i>Hygrocybe persistens</i>	DC	31		1
Russelærvokssopp	<i>Hygrocybe russocoriacea</i>	DC	51, 54		2
Hasselskrubb	<i>Leccinum griseum</i>	R	59, 82		2
Piggsvinrøyksopp	<i>Lycoperdon echinatum</i>	R	78		1
Dvergstanksopp	<i>Mutinus caninus</i>	DC	78		1
Gulnende begersopp	<i>Peziza succosa</i>	DC	78, 82		2
Falsk brunskrubb	<i>Porphyrellus porphyrosporus</i>	DC	83		1
Rustkjuke	<i>Phellinus ferruginosus</i>	DC	78		1
Gullkremle	<i>Russula aurea</i>	DC	78, 79, 82		3
Marsipankremle	<i>Russula grata</i>	R	60, 78		2
Lav					
Kastanjelav	<i>Fuscopannaria sampaiana</i>	DC	20		1
-	<i>Pyrenula laevigata</i>	K	8		1
-	<i>Pyrenula harrisii</i>	K	89		1
Moser					
Råteflak	<i>Calypogeia suecica</i>	DM	72, 85, 87, 89, 92		5
Insekt					
Kongeøyenstikker	<i>Cordulegaster boltoni</i>	R	39		1
Sum	13 arter			44 lok.funn	

Av disse funna ble 28 gjort under våre registreringer i 2001 og 2002, d.v.s omtrent 2/3 av rødlisteartene er nyfunn.

Det er også funnet flere lavarter i kommunen som betraktes som gode signalarter på interessante miljøer, og som kan være aktuelle på lister over regionalt sjeldne og truede arter. Dette gjelder bl.a. gryporelav (3 funn), blyhinnelav (8 funn) og sølvnever (6 funn), kystnever (5 funn) og askeragg (1 funn).

Gryporelav er sjelden så langt nord, men har flere lokaliteter på Averøya. Askeragg er meget sjelden på Nordvestlandet og bare kjent fra 2-3 lokaliteter lengre nord. De fleste av de regionalt interessante lavartene vokser i fuktige gamle lauvskoger og på bergvegger i rike hasselkratt. Unntaket er askeragg som trives på gamle trær av ulike treslag i åpne parklandskap.

7 Nye undersøkelser

Det trengs noe nye undersøkelser i Averøy kommune. Dette skyldes delvis at prosjektet har hatt begrensede ressurser, men også at det ikke har vært noen målsetting med en detaljkartlegging av kommune. Mange kjente og potensielt viktige lokaliteter er blitt oppsøkt,

men noen står igjen. Det er i tillegg tatt en del stikkprøver i ulike naturmiljø.

En systematisk kartlegging er derimot ikke gjennomført, hverken av naturtyper eller områder.

Ut fra herbariebelegg, et par litteraturkilder og egne vurderinger, er det listet opp noen lokaliteter i tabellen nedenfor, der det **allerede** foreligger sterke indikasjoner på at lokalitetene er eller har vært biologisk spesielt verdifulle .

Navn	Koordinat	Opplysninger	Kilde
Litj-Heia	MQ 19 84	Skogstarr, myske, grynfiltlav, kusymre, sanikel	Holten (1986)
Meek-knoken NØ	MQ 28 84	Heimose, loppestarr, junkerbregne, heimose, engstarr, rødmuslingmose	Holten (1986)
Mork	MQ 27 81	Ramsløk, engstarr, hjertegras, loppestarr, jordnøtt, grov nattfiol, sanikel	Holten (1986)
N for Meekknoken	MQ 27 84	Heimose, loppestarr, dronningmose, junkerbregne	Holten (1986)
N for Mork	MQ 27 82	Ramsløk, hjertegras, engstarr, loppestarr, myske, grov nattfiol, kusymre, sanikel	Holten (1986)
N for Å	MQ 26 82	Lungrønnaks, engstarr, skogstarr, bredflangre, kystvregne, muslinglav, grynfiltlav, vanlig blåfiltlav, sanikel	Holten (1986)
Steinsgrenda	MQ 23 81	Vårskrinneblom, skogstarr, myske, svarterteknapp, markfrytle, kystvrenge, vanlig blåfiltlav, kusymre, vårkål, sanikel, kransmynte, korsved	Holten (1986)
Søfstadbjerga	MQ 26 89	Heimose, blankburkne, loppestarr, dronningmose, rødmuslingmose, muslinglav	Holten (1986)
Litj-Mork	MQ 19 83	Skogstarr, stortveblad, fuglereir	Holten (1986)

Behov for nye undersøkelser

I kapittel 4 er det gitt enkelte forslag til nye, oppfølgende undersøkelser i Averøy, fordelt på ulike hovednaturtyper. Vi tilrår å prioritere framtidig kartleggingsarbeid på noen felt.

Disse er oppgitt i prioritert rekkefølge.

Organismegrupper som det er særskilt viktig å fange opp innenfor typene er satt opp i parentes.

- ü *Inventering av lokalitetene nevnt i tabell 9 ovenfor.*
- ü *Systematisk søk etter biologisk verdifulle naturbeitemarker (sopp)*
- ü *Systematisk og grundig kartlegging av biologisk verdifulle skogsmiljø, der det blir lagt spesiell vekt på følgende skogtyper; rike hasselkratt (sopp, lav og dels karplanter) og fuktige, nordvendte skogsmiljø*

ü *Registrering av rikmyr og intermediaer lausbotnmyr (karplanter)*

ü *Registrering av øyestikkere langs små bekker og små tjern.*

Under feltarbeidet i 2001 og 2002 var det mulig å finne en god del verdifulle lokaliteter i Averøy kommune, til dels av stor verdi. Dette omfattet spesielt for skogsmiljøer (særlig rike hasselkratt), men også innen andre hovednaturtyper. Det må likevel forventes at en del verdifulle naturforekomster fortsatt ikke er kjent. Nye kartlegginger anbefales derfor. Fram til slike er foretatt, bør kommunen være varsom med å tillate arealinngrep i potensielt verdifulle miljøer som kan være skadelige, uten kartlegginger på forhånd.

8 Kilder

8.1 Generell litteratur

Her er det oppgitt litteraturkilder referert tidligere i rapporten, med unntak av kilder som inneholder stedfestet, biologisk informasjon fra Averøy. Disse står i kapittel 8.2.

- Askvik, H. & Rokoengen, K. 1985. Geologisk kart over Norge, berggrunnskart Kristiansund - M. 1:250.000. NGU.
- Aune, B. & Det norske meteorologiske institutt 1993. Årsnedbør. 1:2 mill. Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.1, Statens kartverk.
- Direktoratet for naturforvaltning 1999a. Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-1999.
- Direktoratet for naturforvaltning 1999b. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. DN-rapport 1999-3. 162 s.
- Fremstad E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.
- Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993. Årsnedbør 1:2 mill. Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.1, Statens kartverk.
- Lid J. & Lid D. T. 1994. Norsk flora. 6. utgåve ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1014 s.
- Moen A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Pedersen, O. 2002. Karplanteherbariene - hva har samlet seg der? *Blyttia* 60: 103-116.
- Tveten, E., Lutro, O. & Thorsnes, T. 1998. Geologisk kart over Norge, berggrunnskart ÅLESUND, M 1:250.000. NGU.

8.2 Litteratur om Averøy

Her følger litteratur som inneholder stedfestet, biologisk informasjon fra Averøy, som enten er brukt i denne rapporten og/eller er brukt som kilde i databasen.

- Bugge, O.-A., 1993: Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernnavdelinga, rapport nr. 10-1992: 117 s.
- Bull, H. G., 1817: Noget om Qverness og Grib paa Nordmøer. Topogr.-statist. Saml. 2. Deel, 2. Bd. Oslo.
- Domaas, S.T. 1996. Blomkållkorall på grunne lokaliteter i Norge. *Fauna* 49: 50-58.
- Domaas, S.T. & Kristoffersen, J.T. 1995. Blomkållkorall *Capnella florida*. Rapport. 26 s.
- Folkestad, A. O., 1976: Averøy kommune. Friluftsliv og naturvern i Møre og Romsdal, spesiell del: 23. Møre og Romsdal fylke. Plan- og utbyggingsavdelinga.
- Folkestad, A.O. 1978. Fylkesvis oversikt over ornitologisk viktige våtmarksområder i Norge. Møre og Romsdal. Miljøverndepartementet. Rapport.
- Folkestad, A. O. & Loen, J., 1998: Hekkande sjøfugl i Møre og Romsdal - ein statusrapport. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernnavdelinga, rapport nr. 4-1998. 125 s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernnavdelinga, 1982: Utkast til verneplan for våtmarksområde i Møre og Romsdal. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernnavdelinga. 224 s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernnavdelinga, 1985: Mellombels utkast til verneplan for myr, Møre og Romsdal fylke. Fylkesmannen i Møre og

- Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport nr. 8-85. 103 s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1996. Utkast til verneplan for barlind og kristtorn i Vest-Norge. Del Møre og Romsdal. Tilråding frå miljøvernavdelinga. Rapport. 50 s. + vedlegg.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga 1997. Naturatlas for Møre og Romsdal. Averøy kommune. Naturvernområde. Utskriftsdato 15.4.97.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, 2000: Utskrift fra Naturbasen for Averøy kommune. Kart + lokalitetsbeskrivelser.
- Gjærevoll, O., 1948: Trøndelagsavdelingens ekskursjoner i 1947. 29. juni-4.juli. Til Tingvoll. Blyttia 6:14-15.
- Gaarder, G. 2001. Kartlegging av biologisk mangfold i Averøy kommune, resultater våren 2001. Miljøfaglig Utredning. Notat. 3 s.
- Gaarder, G. & Jordal, J. B., 2001: Røddlistearter i Møre og Romsdal 2001. Planter, moser, kransalger, sopp, lav og sommerfugler. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport nr. 1-2001. 88 s.
- Gaarder, G. & Jordal, J.B. 2003. Sjekkliste for planter i Møre og Romsdal, med forslag til liste over regionalt sjeldne og truede arter. Foreløpig rapport. Miljøfaglig Utredning, rapport 2003. 74 s.
- Hanssen, O., 1932: Det fyrste utkast til flora yver Nordmøre. Nordmøre Historielag, Årsskr. 1932:6-27.
- Holtan, D., Gaarder, G., Jordal, J.B., Oldervik, F. & Larsen, P.G. u.a. Noen trekk ved fungaen (soppfloraen) i hasselrik skog i Møre og Romsdal. Blyttia. 15 s.
- Holten, J.I. 1978. Verneverdige naturtyper på Nordmøre. D. kgl. Norske Vid. Selsk., Mus. Rapport. 62 s.
- Holten, J.I. 1979. Verneverdige naturtyper i Møre og Romsdal. II. Det kgl. norske vid. selsk. mus. Univ. Trondheim. Rapport. 58 s.
- Holten, J.I. 1980. Utbredelse og økologi for *Brachypodium sylvaticum*, *Bromus benekenii* og *Festuca altissima* i Midt-Norge. Blyttia 38: 137-144.
- Holten, J. I., 1986: Autecological and phytogeographical investigations along a coast-inland transect at Nordmøre, central Norway. Dr. philos. thesis in botany. 349 pp. + 69 pls. Unpubl.
- Holten, J. I., Frisvoll, A. A. & Aune, E. I., 1986: Havstrand i Møre og Romsdal. Lokalitetsbeskrivelser. Økoforsk rapport 1986:3B: 184 s.
- Jordal, J. B., 1993: Soppfloraen i Møre og Romsdal. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport nr. 2 1993. 189 s.
- Jordal, J.B. & Gaarder, G. 1995. Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, landbruksavdelinga. Rapport 2-95. 95 s.
- Jordal, J.B. & Gaarder, G. 1997. Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1995-96. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, landbruksavdelinga. Rapport 1-97. 178 s.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1999: Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal 1992-98. Samlerapport. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 99: 278 s. + kart.
- Kraft, J., 1832: Topografisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge. Det nordenfjeldske Norge. Romsdal Fogderi. Cristiania. Bind 5:144-221.
- Kristiansen, J. N., 1974: Strandengundersøkelser i Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag og

- Nordland. Foreløpig rapport i forbindelse med Miljøverndepartementets landsplan for verneverdige naturområder og forekomster. Univ. i Trondheim, Kgl. norske vidensk. selsk. Mus. Upubl. rapp. 67 s.
- Larsen, F. & Greve, H., 1870: Fortegnelse over de i Kristiansund og nærmeste Omegn voxende Karplanter (med Undtagelse af Mosserne). Indbydelsesskrift til Hovedexamen i Juli 1870 ved Kristiansunds lærde- og Realskole: 71-84. Kristiansund.
- Lindmo, S., Salvesen, P.H. & Skogen, A. 1991. Verneverdige forekomster av barlind og kristtorn i Hordaland, Sogn og Fjordane og More og Romsdal. Universitetet i Bergen, bot. inst. Rapport 50. 125 s.
- Malme, L. 1973. Undersøkelser over makrovegetasjonen i en del innsjøer i herredene Averøy og Hareid. Norsk inst. vannforsk. Rapport O-70/66: 1-25.
- Malme, L. 1974. Bidrag til mosefloraen i More og Romsdal og Sogn og Fjordane. Blyttia 32: 11-14.
- Malme, L. 1976. Makrofyttvegetasjonen i sju innsjøer i Averøy, Møre og Romsdal. Blyttia 34: 227-236.
- Moen, A. 1984. Myrundersøkelser i Møre og Romdal i forbindelse med den norske myrreservatplanen. Det kgl. norske vid.selsk. mus. Rapport, bot. ser. 1984-5. 86 s.
- Nordal, I. & Wischmann, F., 1986: Hvit skogfrue (*Cephalanthera longifolia*) i Norge. Blyttia 44:10-14.
- Olsvik, H. 1998. Øyestikkere i Averøy (Insecta, Odonata). Zoologisk Notat 1998-6. 8 s.
- Olsvik, H. & Hungnes, T., 1998. Kongeøyestikker (Odonata) funnet på Vestlandet. Insekt-Nytt 23: 3-11.
- Schøning, G., 1910: Reise gjennom en deel af Norge i de aar 1773, 1774, 1775. Bind I. Utgit av De kgl. norske videnskabers selskab i Trondhjem. Trondhjems Adresseavis Bogtrykkeri. 1. Bind. 333 s.
- Sivertsen, S., Jordal, J.B. & Gaarder, G. 1994. Noen sopppunn i ugjødsla beite- og slåttemarker. *Agarica* 13 (22): 1-38.
- Strand, L. Å., 1995. Amfibier i Averøy, Kristiansund og Averøy. Notat til til Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernadv. 9 s.
- Wischmann, F., 1970: Sommerekursjon til Nordmøre, 28.6.-6.7.1969. Blyttia 28:37-40.

8.3 Andre skriftlige kilder

Her nevnes databaser, internetinformasjon o.l. med aktuell informasjon fra Averøy.

Sopp: Botanisk museum i Oslo 2003. Utskrift pr. 30.01.2003 fra soppdatabasen (55 funn lå inne fra Averøy). Hentet fra internett.

Lav: Timdal 2003. Norsk LavDatabase.

Botanisk museum i Oslo. Utskrift pr. 30.01.2003 fra (24 funn lå inne fra Averøy). Hentet fra internett.

Karplanter: Basert på prosjekt over regionalt sjeldne og truede karplanter i Møre og Romsdal er det samlet inn opplysninger fra nasjonale herbarier og andre kilder. Ca 280 funn lå inne i databasen (drevet av John Bjarne Jordal) høsten 2002.

8.4 Observatører

Bare personer som er oppgitt i databasen (Natur2000) eller i denne rapporten, er nevnt.

Navn	Adresse
Alv Ottar Folkestad	Eiksund, Ulstein
Arnfinn Skogen	Univ. Bergen, bot. inst. Allégt. 41, 5007 Bergen
Asbjorn Moen	Vitenskapsmuseet, 7491 Trondheim
Finn Oldervik	6593 Mjosundet
Geir Gaarder	Miljøfaglig Utredning, 6630 Tingvoll
Hans Olsvik	6598 Foldfjorden
Jarle I. Holten	7350 Buvika
Jarle N. Kristiansen	
John Bjarne Jordal	6610 Øksendal
Leif Malme	
Odd Arild Bugge	Tingvoll kommune, 6630 Tingvoll

Vedlegg - artslister

Her er det i gitt ei oversikt over kjente funn av røddlistede lav, moser og sopp i Averøy kommune. I tillegg til disse kommer et par funn

av røddlisterte karplanter (kvit skogfrue, låglandskvitkurle, toppstarr, solblom).

Tabell 9					
Oversikt over innlagte funn av røddlistede sopp, lav og moser i databasen Natur2000 for Averøy kommune, sortert etter lokaliteter og latinsk navn.					
Nr	Lokalitet	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Funndata
8	Bremsnes kirke - hasselkratt		<i>Pyrenula laevigata</i>	K	Funnet 08.05.2001
20	Dalen	Kastanjelav	<i>Fuscopannaria sampaiana</i>	DC	Funnet 29.04.2001
26	Nekstaddalen - sørvestside	Råteflak	<i>Calypogeia suecica</i>	DM	Funnet 15.05.2001
31	Aspahaugen øst	Spissvokssopp	<i>Hygrocybe persistens</i>	DC	Funnet 07.07.2002
35	Litlrossøya - sorside	Bronserødskivesopp	<i>Entoloma formosum</i>	R	Funnet 11.08.2001
36	Kvernes museum		<i>Entoloma caesiocinctum</i>	DC	Funnet 11.08.2001
36	Kvernes museum	Bronserødskivesopp	<i>Entoloma formosum</i>	R	Funnet 11.08.2001
39	Haukåsvatnet - bekk	Kongeøyenstikker	<i>Cordulegaster boltoni</i>	R	Olsvik (1998).
51	Rangøya	Russelærvokssopp	<i>Hygrocybe russocoriacea</i>	DC	Funnet 09.10.1993
52	Litlauvøya	Slimjordtunge	<i>Geoglossum difforme</i>	E	Jordal & Gaarder (1997).
52	Litlauvøya	Skjelljordtunge	<i>Geoglossum fallax</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997)
52	Litlauvøya	Brunsvart jordtunge	<i>Geoglossum umbratile</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997)
52	Litlauvøya	Skifervokssopp	<i>Hygrocybe lacmus</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
53	Vågsholmen	Glassblå rødskivesopp	<i>Entoloma caeruleopolitum</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
53	Vågsholmen	Brunsvart jordtunge	<i>Geoglossum umbratile</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
54	Sør-Ramsøya	Dynetunge	<i>Geoglossum cookeianum</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
54	Sør-Ramsøya	Skjelljordtunge	<i>Geoglossum fallax</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
54	Sør-Ramsøya	Sleip jordtunge	<i>Geoglossum glutinosum</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
54	Sør-Ramsøya	Russelærvokssopp	<i>Hygrocybe russocoriacea</i>	DC	Jordal & Gaarder (1997).
59	Hegerlia	Hasselskrubb	<i>Leccinum griseum</i>	R	Funnet 11.08.2001
60	Kvalshaugbogen	Marsipankremle	<i>Russula grata</i>	R	Funnet 11.08.2001
72	Kavadalen	Råteflak	<i>Calypogeia suecica</i>	DM	Funnet 28.01.2003
78	Øykjeåsen sør	Piggsvinrøyksopp	<i>Lycoperdon echinatum</i>	R	Funnet 04.09.2002
78	Øykjeåsen sør	Dvergstanksopp	<i>Mutinus caninus</i>	DC	Funnet 04.09.2002
78	Øykjeåsen sør	Gulnende begersopp	<i>Peziza succosa</i>	DC	Funnet 04.09.2002
78	Øykjeåsen sør	Rustkjuke	<i>Phellinus ferruginosus</i>	DC	Funnet 04.09.2002

78	Øykjeåsen sør	Gullkremle	Russula aurea	DC	Funnet 04.09.2002
78	Øykjeåsen sør	Marsipankremle	Russula grata	R	Funnet 04.09.2002
79	Steinsvik	Gullkremle	Russula aurea	DC	Funnet 04.09.2002
82	Helset	Hasselskrubb	Leccinum griseum	R	Funnet 05.09.2002
82	Helset	Gulnende begersopp	Peziza succosa	DC	Funnet 05.09.2002
82	Helset	Gullkremle	Russula aurea	DC	Funnet 05.09.2002
83	Hagahornet	Falsk brunskrubbe	Porphyrellus porphyrosporus	DC	Funnet 18.10.2002
85	Vikdalen vest	Råteflak	Calypogeia suecica	DM	Funnet 06.04.2002
87	Vikdalen ost	Råteflak	Calypogeia suecica	DM	Funnet 06.04.2002
89	Ufsåsen nord		Pyrenula harrisii		Funnet 06.04.2002
89	Ufsåsen nord	Råteflak	Calypogeia suecica	DM	Funnet 06.04.2002
92	Setra - mosefunn	Råteflak	Calypogeia suecica	DM	Funnet 29.04.2001